

פרשת תזריע - תשס"ג

שרון ברקת

פרשת "תזריע" היא פרשה קצרה בת שני פרקים. הראשון, ויקרא י"ב, עוסק בענייני טהרת נשים לאחר לידה. השני, ויקרא י"ג, פונה לענייני צרעת, ספחת, בהרת ועוד. מעבר להבנה שזה המקור האפשרי לחיבור בענף הרפואה בין מחלות עור למחלות מין, יש כאן עריכה מגמתית, הלוקחת משהו שבאותה תקופה היה לא רק טהור אלא ממש קדוש – המחזור הנשי, הלידה, משכב הלידה – וכורכת אותו בטומאה. לשמחתנו, בניגוד ללידה על כל הכרוך בה, צרעת היא משהו שאנחנו לא פוגשים באופן ישיר בימינו. מחלה זו ונגעי-עור אחרים נחשבו במקרא, ממרים ועד איוב, למחלות בעלות מסר פנימי, מה שהיום היינו קוראים פסיכוסומטיות, ושימשו את אלוהים לענישה ולהעברת מסרים חברתיים וערכיים. מה שנשאר רלוונטי גם עכשיו היא הקירבה והזיקה שקיימות לא פעם בין מצבי קדושה לטומאה (ולכל אחד יש את הקודש והטומאה של חיו). הקירבה הזו מחייבת אותנו לעירנות ולמודעות, לזהות מה שייך למה, כדי שלא לסווג ולתייג את מה שקשה לנו איתו כ"טמא" ואת מה שנוח לנו איתו כ"קדוש", ובוודאי שלא לתת לאחרים לעשות את החלוקה הזו בשבילנו.

וזה הזמן לפנות אל המקורות שמלווים את מחשבותיי על פרשת השבוע:

לבסוף, תשעה חודשים לאחר בואו של יעקב, דיממה רחל בפעם הראשונה ובכתה מרוב הקלה. עדה, לאה וזלפה השמיעו את השיר הנוקב, הגרוני, שבישר על לידות, מיתות והיום שבו נהפכת נערה לאישה. עת שקעה השמש על הירח החדש שעלה, לאחר שכל הנשים היללו ושיבחו את הדימום, הן שפשפו חינה על ציפורני ידיה של רחל ועל סוליות עקביה. עפעפיה נצבעו בצהוב וכל הצמידים, אבני החן והתכשיטים שהיו בנמצא, הושחלו על אצבעותיה, בהונותיה, קרסוליה ופרקי ידיה. הנשים כיסו את ראשה ברקמה היפה ביותר, והובילו אותה אל האוהל האדום. הן שרו שירים לאלות, לאיננה ולגבירה אשרה על הים. הן הזכירו את אלה, אמם של שבעים האלים, וכללו את ענת במספרם, ענת המרפאה, ענת מגינת האמהות. הן שרו:

"אשר לה חינה של ענת

אשר לה יופייה של עשתורת

עשתורת עתה ברחמך

את נושאת את כוחה של אלה"

הנשים שרו את כל שירי הברכה והרצון, בעוד רחל טועמת מדבש התמרים ומעוגת קמח החיטים הזכה, בעלת שלוש הזוויות של מין האישה. היא לגמה מלוא היין עד שלא יכלה להכילו יותר. עדה כיסתה את זרועותיה ורגליה של רחל, את גבה ואת בטנה בשמנים ארומטיים עד שכמעט נרדמה. כאשר נשאו אותה החוצה אל השדה, שם עתידה היא להינשא לאדמה, היתה רחל הלומת יין ועונג. היא לא זכרה כיצד נדבקה האדמה על רגליה, והדם הגליד. היא חייכה מתוך שנתה.

מתוך "האוהל האדום" מאת אניטה דיאמנט

מחזור

וְנִשְׁמָעָה שְׁרִיקָה
 וּפְרָחֵי הַדָּם
 הַחֲלוּ לְהִטִּיף דָּם
 וְכָל הַפְּרָחִים
 הַחֲלוּ לְנִטֵּף דָּם
 וְהָקֵמוֹן הָעָצוֹם
 בָּא לְאַסֹּף אֶת הַדָּם
 וְכָל הַדְּבָרִים הַטִּיפוּ דָּם
 וְהַשָּׁמַיִם הָאֲדִימוּ וְכָהוּ
 וַיֵּלֶד קֶטֶן הַלֵּךְ מִתְחַתָּם
 וְהַשָּׁמַיִם נִצְטָלְלוּ וְהִבְהִירוּ
 אַחֲרַי שֶׁהִטִּיפוּ דָּם
 וְנִטְהָרוּ וְהִתְכַּיְלוּ
 וּגְבִיעַ זָהָב עָנַק מִקֶּשֶׁט
 בְּעָלִים וּפְרָחִים שֶׁל זָהָב
 גָּדוֹל מִכָּל הַשָּׁמַיִם
 נִמְלָא עַד שֶׁפָּתְיוּ בְּדָם
 וְנִטֵּף דָּם
 וּגְבִיעַ זָהָב מִקֶּשֶׁט
 בְּעָלִים וּפְרָחִים שֶׁל זָהָב
 לְהִרְאוֹת שְׁמֵלֶאֱהָה הַמְּכֻסָּה
 נִטֵּף דָּם מִגְדוֹתָיו.

יונה וולך מתוך "מופע"